

i.remissvar@regeringskansliet.se
filip.vestling@regeringskansliet.se

Yttrande angående betänkandet ”Moderna tillståndsprocesser för elnät”

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss. LRF vill anföra följande.

Allmänt om elledningar

LRF bejakar en väl utbyggd elinfrastruktur. Men eftersom våra medlemmar lever genom att bruka jorden och skogen så är det centralt för oss att utbyggnaden är samhällsekonomiskt väl motiverad och att marksnål teknik så lång som möjligt används när elnät ska byggas ut. Utbyggnaden av elnät behöver helt enkelt kombineras med stor respekt för äganderätten.

Regionnätsområde

LRF avslår förslaget att utbyggnaden av regionnätet på lägre spänningsnivåer ska kunna ske med stöd av nätkoncession för område.

Förslaget med regionnätsområden innebär i korthet att regionnät kan byggas under samma premisser som områdeskoncessionerade elledningar om de inte överstiger områdeskoncessionens högsta spänningsnivå.

Eftersom ingen koncessionsansökan behöver göras så berörs inte Energimarknadsinspektionen, (hädanefter EI) av ärendet.

Regionnät är ett kraftigt ingrepp i naturen eftersom elbolagen alltjämt förordar luftledning med breda ledningsgator som tar skog ur produktion och försvårar jordbruk. Därutöver skapas fysiska barriärer av ledningen som sådan, och ledningens elektromagnetiska strålning försvårar byggande och boende i en betydligt bredare zon än det inlösta ledningsområdet.

Historiskt sett har det samhällsekonomiska värdet av jord och skog och ovan nämnda hinder inte beräknats/beaktats när beslut om sträckning och teknik tas av elbolagen. Men under de senaste 5-10 åren har riksrevisionen, kommuner,

BJÖRN GALANT, bjorn.galant@lrf.se

Lantbrukarnas riksförbund
105 33 Stockholm

Besöksadress
Franzégatan 6

Tfn 08-787 59 60
Växel 08-787 50 00
www.lrf.se

Lantbrukarnas Ekonomi AB
Säte Stockholm
Org.nr SE556032926901

länsstyrelser, riksdagsledamöter och dåvarande energiministern Ibrahim Baylan visat sådant intresse att EI fick uppdraget att skriva en rapport i frågan.

EI beaktar alltmer samhällsekonomiska aspekter i sitt koncessionsgranskande, detta tydliggjordes då EON fick avslag på sin ansökan om att bygga luftledning över högproduktiv jordbruksmark i Skåne. Motiveringen var att samhällsvärdet av matproduktion på åkermarken över ledningens livslängd motiverade merkostnaden av att istället gräva ner markkabel. EIs beslut fastslogs sedan i domstol.

Förslaget om regionnätsområden innebär att elbolaget inhämtar de tillstånd som behövs enligt MB och söker frivillig överenskommelse med berörda markägare om marktillträde. Om inte överenskommelse kan nås så ansöker elbolaget om ledningsrätt hos Lantmäteriet.

LRFs invändningar mot förslaget är:

1/ Att regionnät byggs utan EIs granskande roll. Den samhällsekonomiska aspekten är särskilt viktig på lägre spänningsnivåer eftersom kabelalternativ och andra marksnåla lösningar då är både tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga.

2/ Att berört elbolag direkt kan använda tvångsinstitutet ledningsrätt, eftersom regionnätledningen byggs inom ramen för en gällande områdeskoncession.

I två rättsfall från 2012 visar både EON och Vattenfall upp brister i att göra lämplighetsavvägningar på egen hand. De föreslog då omotiverat breda ledningsgator för ledningar på 20 respektive 40 kV. Bägge dessa beslut justerades av domstol.

Detaljprojektering-förundersökning

Bifall till förslaget att ersättning för skada och intrång vid förundersökning ska hanteras genom expropriationslagens bestämmelser. Detta innebär att frågan prövas av Mark-och miljödomstol och att den som genomför förundersökningen vid tvist ska betala motpartens rättegångskostnader oavsett utgång i målet.

Samhällsekonomisk analys

Bifall till utredningens bedömning i frågan.

I betänkandet står: *”Vår bedömning är således att den rådande prövningen av nätkoncessioner inte på ett tydligt sätt har uppfyllt sitt syfte att förhindra att samhällsekonomiskt olönsamma anläggningar byggs. Det finns därmed*

Dnr dnr

<bkmDatum>

anledning att i enlighet med EIs förslag, ställa krav på att en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ska bifogas ansökan och att prövningen ska ske utifrån tydliga och transparenta principer. Vid prövningen av allmän lämplighet är det viktigt att jämföra investeringar i förstärkt överföringskapacitet mot alternativ som kan vara mer kostnadseffektiva för att lösa samma behov. Vi stödjer därför EIs förslag att alternativ till förstärkt överföringskapacitet ska ingå i den samhällsekonomiska analysen”.

Här följer några inspel angående samhällsekonomiska analyser:

1/ Den mest samhällsekonomiska elnätsutbyggnaden är den som inte blir av. Innan nätutbyggnad sker/beställs så måste det säkerställas att ström/effekt sparats nedströms. Dvs att lokalnätet verkligen gjort allt man kan i sitt eget nät, med sina egna konsumenter, innan mer kapacitet beställs från överliggande nät.

Här finns ett talande exempel från Uppsala där mer effekt efterfrågades från överliggande nät, men det var fullt i stamnätet. Detta ledde till att Uppsala sänkte både effekttoppar och elförbrukning kraftfullt i sitt lokalnät.

Denna elbesparing i det egna nätet skulle de såklart gjort på egen hand innan beslut togs att efterfråga mer effekt från överliggande nät.

2/ Viktigt med hög elproduktion inom elområden med elbrist.

Huvudorsaken till att nya elnät efterfrågas är brist på elproduktion inom elområdena i syd- och mellansverige. Det är i detta sammanhang centralt med hög produktion från de kraftvärmeverk och andra elproduktionsanläggningar som finns exempelvis runt Stockholm, Göteborg och Malmö. LRF kan se en stor samhällsekonomisk vinst i att byggda kraftverk producerar den el de har kapacitet för istället för att mer el ska matas in i elområdet genom nya elledningar.

Det är dessutom så att kostnaden för ett mer utbyggt stamnät slås ut på alla Sveriges konsumenter och drabbar ”oskyldiga markägare” genom att de får fler intrång på sin mark, sämre brukningsförhållanden för jord- och skogsbruk och sänkta fastighetsvärden. Vi anser därför att det finns starka skäl till att befintlig elproduktion behöver gå för fullt i områden med elbrist.

Koncessionsbeslutets rättskraft mot miljöbalken

Bifall till förslaget att en etablerad elledning (130 kV eller högre) inte ska få förbjudas genom miljöbalken.

Det finns idag några exempel då sedan länge etablerade elledningar tvingats flytta genom beslut med stöd av miljöbalken. Detta är mycket olyckligt eftersom det flyttar över intrång, elektromagnetisk strålning etc till en annan

Dnr dnr

<bkmDatum>

mark och en annan part.

Grunden i en koncessionsprocess är att hantera de olika intressen som påverkas av ledningen. Därför blir processen ibland långvarig och besvärlig. När koncessionsbeslut fattats så görs det för "evig tid", och ledningen byggs ofta för mycket långa, ofta 100-åriga tidsperspektiv. Att klagande grannar (som flyttat allt närmare ledningen) mha kommunen och miljöbalken ska kunna riva upp ett sådan beslut är orimligt. Koncessionsbeslutet behöver garantera en långsiktig och tydlig rättighet för en elledning på en viss plats.

LRF är negativa till utredningens alternativa förslag att exkludera elektromagnetiska fält i miljöbalken.

Med vänliga hälsningar

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Thomas Bertilsson
enhetschef

Björn Galant
handläggare